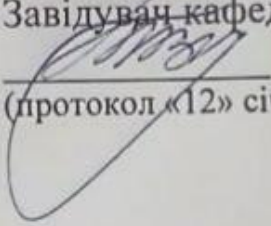

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра менеджменту ім. І. А. Маркіної

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

 Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА
(протокол «12» січня 2026 р. № 21)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Операційний менеджмент
(обов'язкова фахова навчальна дисципліна)

освітньо-професійна програма «Менеджмент підприємства»

спеціальність 073 Менеджмент

галузь знань 07 Управління та адміністрування

рівень вищої освіти перший бакалаврський

навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

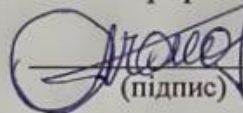
Робоча програма навчальної дисципліни «Операційний менеджмент» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент

Мова викладання державна.

Розробник:

Помаз О., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету.

«12» січня 2026 року

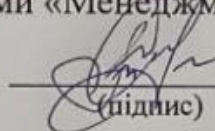

(підпис)

Олександр ПОМАЗ

Погоджено гарантом освітньої програми «Менеджмент підприємства»

«12» січня 2026 року

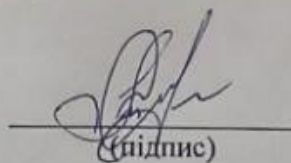

(підпис)

Тетяна САЗОНОВА

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Менеджмент»
протокол «12» січня 2026 року № 5

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності

(підпис)

Тетяна САЗОНОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	180	180
Кількість кредитів	6	6
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	Обов'язкова	
Рік навчання (шифр курсу)	3 073МЕН_бд_2023	2/3 073МЕН_бз_2023
Семестр	2	1/2
Лекції (годин)	32	16
Практичні (годин)	28	14
Самостійна робота (годин)	120	150
Вид підсумкового контролю	Екзамен	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Операційний менеджмент» – формування у майбутніх менеджерів умінь розроблення операційної стратегії, створення та використання галузевих операційних підсистем як основи забезпечення досягнення місії організації.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік навчальних дисциплін, які передують її вивченню відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства: Економічна теорія, бренд-менеджмент, економіка підприємства, маркетинг, менеджмент, менеджмент - консалтинг, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств, мотиваційний менеджмент.

4. Компетентності

загальні:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 11. Здатність до адаптації та дій у новій ситуації.

фахові:

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.

СК 18. Здатність ефективно управляти витратами підприємства, організації.

СК 19. Здатність формувати систему екологічного менеджменту підприємства згідно стратегії сталого розвитку.

СК 20. Здатність до застосування засад енергетичного менеджменту для забезпечення високопродуктивної діяльності підприємства (в першу чергу підприємств агропродовольчої сфери) з мінімальними витратами матеріалів, праці, фінансів та раціональним використанням енергетичних ресурсів.

СК 21. Здатність генерувати інноваційні ідеї та управляти інноваційним розвитком підприємств, в т. ч. агропродовольчої сфери.

5. Програмні результати навчання / результати навчання:

PH04. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.

PH06. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

PH07. Виявляти навички організаційного проектування.

PH19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності, в т.ч. для аграрних підприємств.

PH22. Формувати стратегії енергозбереження, нормалізувати енергоспоживання та управляти процесами енергозабезпечення на підприємстві.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
PH04	знати основні теорії менеджменту в контексті історії розвитку операційного менеджменту
	знати основні поняття операційного менеджменту.
	знати основні методи і функції менеджменту
	володіти знаннями щодо сучасних концепцій лідерства
PH06	знати теоретичні основи поняття «управлінське рішення»
	володіти знаннями щодо вимог до прийняття управлінських рішень
	знати і розуміти основні функції управлінських рішень в операційному менеджменті
	знати основні моделі прийняття управлінських рішень
PH07	вміти обґрунтовувати вибір типу організаційної структури відповідно до стратегічних цілей підприємства та специфіки його
	вміти змінювати самостійно положення про структурні підрозділи складу та посадові інструкції
	володіти знаннями щодо графічного моделювання взаємозв'язків між підрозділами для усунення дублювання функцій та скорочення інформаційних розривів в організації
	вміти розраховувати показники ефективності організаційної структури та пропонувати заходи щодо її реорганізації у відповідь на зміни зовнішнього середовища
PH19	вміти розробляти кілька варіантів бюджету витрат, враховуючи нестабільність ціни на ресурси та ринкову кон'юнктуру
	вміти розраховувати точку беззбитковості та запас фінансової міцності підприємства, враховуючи ймовірні обсяги врожайності та закупівельних цін на аграрну продукцію
	вміти оптимізувати структуру витрат агропідприємства
	вміти впливати на облік та контролювати витрати на формування основного стану або посівів, адаптуючи систему контролю до погодних умов та біологічних циклів виробництва
PH22	вміти розробляти довгострокові джерела стратегії енергоефективності
	вміти розраховувати науково обґрунтовані норми витрат паливно-енергетичних ресурсів на одиницю продукції
	вміти здійснювати енергетичний аудит та моніторинг
	вміти координувати графіки роботи енергоємного обладнання та паливну логістику для забезпечення безперебійного виробництва

6. Методи навчання і викладання

Методи навчання: словесні методи, зокрема лекції; наочні методи, зокрема ілюстрування, демонстрування; практичні методи, зокрема вправи, практичні роботи; методи формування пізнавальних інтересів, зокрема навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації; інтерактивні методи, зокрема кейс-метод; методи усного контролю, зокрема опитування, бесіди; комп'ютерні, мультимедійні методи, зокрема використання мультимедійних презентацій.

7. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій

Мета, структура, зміст навчальної дисципліни «Операційний менеджмент», її зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Концептуальна схема процесу вивчення навчальної дисципліни «Операційний менеджмент». Сутність понять «операції», «операційний цикл». Основні категорії і поняття навчальної дисципліни. Методологічні основи курсу. Завдання курсу. Значення курсу в професійній підготовці менеджерів.

Тема 2. Операційна система та складові підсистеми

Сутність операційної (виробничої) системи. Модель організації як операційної системи. Процесний підхід до операційного менеджменту. Статична модель операційної системи. Переробна підсистема; підсистема забезпечення; підсистема планування і контролю операційної системи. Проектування і використання операційних систем. Аграрні операційні системи. Ефективність операційної системи.

Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій

Місія (завдання організації). Стратегія. Основні концепції стратегії. Загальна стратегія підприємства. Корпоративна стратегія. Функціональні стратегії. Маркетингова стратегія, фінансова стратегія. Тактика. Розробка операційного процесу. Рішення стосовно інфраструктури. Визначні особливості (операційні пріоритети). Ключові зовнішні та внутрішні фактори. Стратегічні рішення. Нові операційні стратегії. Операційний менеджмент з позицій життєвого циклу. Основні цілі розвитку операційної (виробничої) стратегії. Традиційні операційні (виробничі) стратегії. Стратегії, що ґрунтуються на якості. Стратегії, що ґрунтуються на часі. Вибір та обґрунтування цілей і операційних стратегій. SWOT-аналіз. Матриця оцінки господарського портфелю організації. Оцінка конкурентного статусу підприємства та його потенціалу. Сутність планування операцій. Стратегічне планування операцій. Місце операційної стратегії в системі менеджменту організації. Маркетингові стратегії, пов'язані з різними типами операцій. Тактичне та оперативне планування.

Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва

Сутність оперативного управління виробництвом. Загальний процес оперативного управління виробництвом. Вимоги до системи показників оцінки ефективності оперативного управління. Система оперативного управління підприємством. Оперативне планування. Сутність і завдання виробничої диспетчеризації. Організація проведення диспетчерської наради. Оперограми в оперативному управлінні. Принципова схема оперативного контролю. Рекомендований розпорядок роботи диспетчерської служби на літній період. Рекомендований розпорядок роботи диспетчерської служби на зимовий період. Диспетчерські наради.

Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням

Схеми операційних процесів у землеробстві. Організація операційних процесів на польових роботах. Проектування технологічних операцій у землеробстві. Проектування операційних процесів вирощування сільськогосподарських культур. Прогресивні технології вирощування сільськогосподарських культур. Основні операційні процеси у тваринництві. Сіткове планування.

Тема 6. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи

Робоче середовище. Класифікація факторів, які можуть несприятливо впливати на здоров'я та працездатність. Вплив виробничих факторів на умови праці. Умови праці. Важкість праці, категорії важкості. Санітарно-гігієнічні фактори. Температура і вологість. Вентиляція, освітлення, Колір, Шум та вібрація. Режим праці і втома. Працездатність людини та залежність її від режиму праці і відпочинку. Добовий режим праці і відпочинку. Тижневий режим праці і відпочинку. Вахтовий метод роботи. Місячний та річний режими праці і відпочинку. Залежність продуктивності від зміни видів праці. Величини фізичних навантажень за фізіологічними показниками. Раціоналізація режимів праці і відпочинку. Соціально-економічна ефективність психофізіологічних і санітарно-гігієнічних заходів. Типові режими праці і відпочинку. Психогігієна розумової праці. Умови високої працездатності. Робочі місця службовців.

Тема 7. Соціотехнічний підхід до розробки операцій

Соціотехнічний підхід до розробки операцій. Біхевіористський підхід до планування трудового процесу. Збагачення трудового процесу. Формування робочих груп. Розробка і впровадження заходів з організації праці і визначення їх ефективності. Проектування і впровадження заходів з організації праці. Визначення економічної ефективності заходів з удосконалення організації праці. Оцінка та опрацювання заходів щодо покращення умов праці на робочому місці. Розрахунок показників економічної ефективності заходів з організації праці. Економічна оцінка підвищення рівня індустріалізації операцій. Економічна оцінка підвищення рівня механізації трудомістких операцій.

Тема 8. Загальний менеджмент якості

Сутність якості. Проблеми якості в ретроспективі. Параметри якості. Фактори, що визначають якість. Наслідки низької якості. Витрати на якість. Сучасні підходи до управління якістю. “Вчителі якості”. Європейська модель досконалості. Матриця Європейського фонду управління якістю. Логіка RADAR — Підхід, Застосування, Оцінка та Перегляд. Загальне управління якістю (TQM). Якість біля витоків. Міжнародні стандарти якості ISO 9000. Державні стандарти України. Сертифікація. Управління якістю транспортного процесу. Якість транспортних послуг. Оцінка рівня транспортного забезпечення. Контроль якості транспортного процесу. Статистичний контроль якості.

Тема 9. Управління продуктивністю організації

Постійне удосконалення та вимоги до керівників організацій. Сутність процесу постійного удосконалення. Методи і прийоми процесу удосконалення. Удосконалення виробничих процесів.

Тема 10. Управління проектами

Основні поняття управління проектами. Учасники проекту. Контроль за ходом виконання проекту. Організаційні структури управління проектами. Сітковий графік. Управління проектами.

Тема 11. Стан енергозабезпечення та енергетичної безпеки України

Класифікація енергоресурсів та енергоносіїв. Природні види палива. Природні енергоресурси. Продукти переробки палива. Горючі (паливні) побічні енергоресурси.

Рівень самозабезпеченості України енергоресурсами. Енерговикористання в Україні. Енергетична криза та її ознаки. Паливно-енергетичний комплекс України. Видобуток вугілля, нафти, газу, виробництво електроенергії, нафтопереробка. Ринки енергоресурсів. Національна енергетична безпека, її особливості. Показники стану енергетичної безпеки України. Диверсифікація джерел постачання енергоресурсів.

Відновлювальні енергоресурси (гідроресурси, енергія вітру, сонця, геотермальна енергія, біогаз). Еколого-економічна ефективність застосування відновлювальних джерел енергії.

Тема 12. Аграрне підприємство як енергосистема

Модель аграрного підприємства як енергетичної системи. Технічні та біологічні енергетичні підсистеми. Енергоефективне аграрне підприємство. Зовнішнє середовище енергетичної екобезпечної виробничої аграрної системи. Чинники прямої і непрямой дії.

Параметри аграрного підприємства як енергосистеми. Трансформація мети діяльності аграрного підприємства в умовах енергетичної кризи. Заходи аграрного підприємства щодо забезпечення функціонування (виживання) в умовах енергетичної кризи.

Тема 13. Проектування енергоефективного виробництва

Місце енергоресурсів у тріаді “менеджмент – технологія – техніка”. Системний підхід до формування енергоефективного виробництва та його етапи.

Залежність потужності виробничої системи землеробства від енергетичних потужностей та енергоємності виробництва продукції. Вплив зміни структури продукції на витрати енергоресурсів. Розміщення виробництва з урахуванням енергетичного чинника. Конкуруючі, доповнюючі та супутні виробництва.

Тема 14. Управління стимулюванням енергоефективності

Методи стимулювання енергозаощадження: економічні, організаційно-правові, соціально-психологічні. Модель мотивації енергозбереження. Міра мотивації енергозбереження. Маркетингові методи стимулювання енергозаощадження. Координація витрат дефіцитних енергоресурсів шляхом демаркетингу. Реклама і пропаганда як прийоми маркетингу енергозаощадження. Економічний механізм енергозбережень та його сутність. Вимоги до ринкового механізму енергозбереження.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	073МЕН_бд_2023				073МЕН_бз_2023			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		п	с.р.	л		п	с.р.	
Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій	14	2	2	10	14	2	2	10
Тема 2. Операційна система та складові підсистеми	14	4	2	8	14	2	2	10
Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій	14	2	2	10	14	2	2	10
Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням	12	2	2	8	12	-	-	10
Тема 6. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи	12	2	2	8	12	2	2	10
Тема 7. Соціотехнічний підхід до розробки операцій	12	2	2	8	12	2	-	12
Тема 8. Загальний менеджмент якості	14	4	2	8	14	2	-	12
Тема 9. Управління продуктивністю організації	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 10. Управління проектами	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 11. Стан енергозабезпечення та енергетичної безпеки України	14	2	2	10	14	2	2	10
Тема 12. Аграрне підприємство як енергосистема.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 13. Проектування енергоефективного виробництва	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 14. Управління стимулюванням енергоефективності	14	2	2	10	14	-	-	12
Усього годин	180	32	28	120	180	16	14	150

8. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
		073МЕН_бд_2023	073МЕН_бз_2023
1	Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій	2	2
2	Тема 2. Операційна система та складові підсистеми	2	2
3	Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій	2	2
4	Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва	2	-
5	Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням	2	-
6	Тема 6. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи	2	2
7	Тема 7. Соціотехнічний підхід до розробки операцій	2	-
8	Тема 8. Загальний менеджмент якості	2	-
9	Тема 9. Управління продуктивністю організації	2	2
10	Тема 10. Управління проектами	2	-
11	Тема 11. Стан енергозабезпечення та енергетичної безпеки України	2	2
12	Тема 12. Аграрне підприємство як енергосистема.	2	-
13	Тема 13. Проектування енергоефективного виробництва	2	2
14	Тема 14. Управління стимулюванням енергоефективності	2	-
	Разом	28	14

9. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		073МЕН_бд_2023	073МЕН_бз_2023
1	Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій	10	10
2	Тема 2. Операційна система та складові підсистеми	8	10
3	Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій	10	10
4	Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва	8	10
5	Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням	8	10
6	Тема 6. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи	8	10
7	Тема 7. Соціотехнічний підхід до розробки операцій	8	12
8	Тема 8. Загальний менеджмент якості	8	12
9	Тема 9. Управління продуктивністю організації	8	10
10	Тема 10. Управління проектами	8	12
11	Тема 11. Стан енергозабезпечення та енергетичної безпеки України	10	10
12	Тема 12. Аграрне підприємство як енергосистема.	8	12
13	Тема 13. Проектування енергоефективного виробництва	8	10
14	Тема 14. Управління стимулюванням енергоефективності	10	12
	Разом	120	150

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачено

11. Оцінювання результатів навчання

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання:

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН04. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН06. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН07. Виявляти навички організаційного проектування.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності, в т.ч. для аграрних підприємств.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН22. Формувати стратегії енергозбереження, нормалізувати енергоспоживання та управляти процесами енергозабезпечення на підприємстві.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен

Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання:

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН04. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН06. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН07. Виявляти навички організаційного проектування.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН19. Вміти приймати рішення щодо ефективного управління витратами в умовах невизначеності, в т.ч. для аграрних підприємств.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен
РН22. Формувати стратегії енергозбереження, нормалізувати енергоспоживання та управляти процесами енергозабезпечення на підприємстві.	Опитування, виконання практичних завдань, виконання завдань самостійної роботи, екзамен

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним результатом навчання. Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль і підсумкова оцінка рівня досягнення результатів навчання.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти
денна форма здобуття освіти

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання практичних завдань	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій	1	2	2		5
Тема 2. Операційна система та складові підсистеми	1	2	4		7
Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій	1	2	2		5
Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва	1	2	4		7
Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням	1	2	2		5
Тема 6. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи	1	2	2		5
Тема 7. Соціотехнічний підхід до розробки операцій	1	2	2		5
Тема 8. Загальний менеджмент якості	1	2	4		7
Тема 9. Управління продуктивністю організації	1	2	2		5
Тема 10. Управління проектами	1	2	2		5
Тема 11. Стан енергозабезпечення та енергетичної безпеки України	1	2	4		7
Тема 12. Аграрне підприємство як енергосистема.	1	2	2		5
Тема 13. Проектування енергоефективного виробництва	1	2	2		5
Тема 14. Управління стимулюванням енергоефективності	1	2	4		7
Екзамен				20	20
РАЗОМ	14	28	38	20	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти
заочна форма здобуття освіти

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування	Виконання практичних завдань	Виконання завдань самостійної роботи	Екзамен	
Тема 1. Типи операцій, операційний цикл, галузеві особливості операційних функцій	2	4	2		8
Тема 2. Операційна система та складові підсистеми	2	4	4		10
Тема 3. Стратегічне, тактичне та оперативне планування операцій	2	4	2		8
Тема 4. Оперативне управління та диспетчерування виробництва	-	-	4		4
Тема 5. Управління матеріально-технічним забезпеченням	-	-	2		2
Тема 6. Робоче середовище та умови праці. Режим роботи	2	4	2		8
Тема 7. Соціотехнічний підхід до розробки операцій	-	-	2		2
Тема 8. Загальний менеджмент якості	-	-	4		4
Тема 9. Управління продуктивністю організації	2	4	2		8
Тема 10. Управління проектами	-	-	2		2
Тема 11. Стан енергозабезпечення та енергетичної безпеки	2	4	4		10

України					
Тема 12. Аграрне підприємство як енергосистема.	-	-	2		2
Тема 13. Проектування енергоефективного виробництва	2	4	2		8
Тема 14. Управління стимулюванням енергоефективності	-	-	4		4
Екзамен				20	20
РАЗОМ	14	28	38	20	100

**Шкала та критерії оцінювання опитування на практичних заняттях
для здобувачів вищої освіти денної форми здобуття освіти**

Кількість балів		Критерії оцінювання
денна	заочна	
1	2	здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; Здобувач на високому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.
0,5	1	здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач на середньому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.
0		здобувач вищої освіти зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно.

**Шкала та критерії оцінювання опитування на практичних заняттях
для здобувачів вищої освіти заочної форми здобуття освіти**

Кількість балів		Критерії оцінювання
денна	заочна	
2	4	практичні завдання з теми виконані відповідно у повному обсязі; здобувач вищої освіти ґрунтовно і послідовно викладає вивчений матеріал, виявляє повне розуміння його змісту; обґрунтовує свої думки, наводить необхідні приклади, аргументує їх; дотримується мовних та мовленнєвих норм сучасної літературної мови; Здобувач вищої освіти на високому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.
1,5	3	практичні завдання з теми виконані всі, але мають неточності чи незначні помилки; здобувач вищої освіти дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й високий рівень, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауважень викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу, у мовленнєвому оформленні усної відповіді. Здобувач на достатньому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.
1,0	2-1	практичні завдання з теми виконані не всі, мають неточності чи незначні помилки; практичні завдання з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки; здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень певної теми, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач вищої освіти на середньому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.
0,5	0,5	практичні завдання з теми виконані фрагментарно, мають неточності чи значні помилки; здобувач вищої освіти розкриває основні положення певної теми поверхнево, викладає матеріал непослідовно, без певної логіки; не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів; допускає помилки у мовленнєвому оформленні відповіді. Здобувач вищої освіти на задовільному рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.
0		практичні завдання не виконані, або виконані неправильно

**Критерії та шкала оцінювання виконання завдань самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми здобуття освіти**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 (4)	здобувач вищої освіти продемонстрував високий рівень вміння проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати; вміти працювати самостійно; використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів. Завдання самостійної роботи виконане повністю вірно та оформлення відповідає вимогам, є практичні приклади та висловлена власна думка.
1,5 (3)	здобувач вищої освіти продемонстрував достатній рівень вміння проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання завдань самостійної роботи та змістовно інтерпретувати отримані результати. Завдання виконані в цілому вірно, але є незначні помилки; присутній креативний підхід у виконанні завдань, але розкриття сутності питань не повне.
1 (2)	здобувач вищої освіти продемонстрував середній рівень вміння проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання завдань самостійної роботи та змістовно інтерпретувати отримані результати. Відповіді на завдання містять ряд помилок, що характеризують знання ЗВО як середні.
0,5 (1)	здобувач вищої освіти продемонстрував задовільний рівень вміння проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання завдань самостійної роботи та змістовно інтерпретувати отримані результати. Відповіді на поставлені завдання містять помилки, які є суттєвими / або завдання виконане неповністю (30-40 %)
0	здобувач вищої освіти продемонстрував низький рівень (або повну його відсутність) вміння проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності; застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання завдань самостійної роботи та змістовно інтерпретувати отримані результати. Відповіді невірні, або містять значні помилки, або завдання не виконане зовсім.

Критерії та шкала оцінювання екзамену для здобувачів вищої освіти

Екзаменаційний білет передбачає відповідь на 2 теоретичні питання однакового рівня складності (10 балів кожне)

Рівень опанування ПРН відповідної навчальної програми	Критерій оцінювання	Кількість балів
Високий	Здобувач вищої освіти виявив високий рівень опанування ПРН. Питання розкриті у повному обсязі. Відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і самостійне бачення, зроблені аргументовані висновки. Здобувач вищої освіти розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.	9-10
Достатній	Здобувач вищої освіти виявив достатній рівень опанування ПРН. У цілому вірно викладена сутність питань, але без наведення прикладів. Здобувач вищої освіти може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Здобувач вищої освіти на достатньому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.	8-7
Середній	Здобувач вищої освіти виявив середній рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але при цьому допущені несуттєві помилки та неточності, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу. Здобувач вищої освіти на середньому рівні розуміє та демонструє здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні	6-5

	аспекти під час формування технічних завдань та рішень.	
Задовільний	Здобувач вищої освіти виявив задовільний рівень опанування ПРН. У відповіді відтворюються основні положення навчального матеріалу, але спостерігаються значні помилки. Здобувач вищої освіти орієнтується у сутності, змісті питань. Потребує коригування здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.	4-3
Низький	Здобувач вищої освіти виявив низький рівень опанування ПРН, відповідає на рівні елементарного відтворення окремих фактів, фрагментів навчального матеріалу; допускає грубі помилки у відповіді, відсутнє розуміння основної суті питань. У відповіді бракує необхідних доказів та аргументів. Зроблені висновки є помилковими. Потребує суттєвого коригування здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.	2-1
Незадовільний	Здобувач вищої освіти виявив незадовільний рівень опанування ПРН; зовсім не відповідає на поставлене питання або відповідає неправильно, з великою кількістю помилок, які унеможливають позитивну оцінку. Здобувач вищої освіти фактично не володіє здатністю враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти під час формування технічних завдань та рішень.	0

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Обладнання: персональні комп'ютери, мультимедійне обладнання (проектор, екран) для демонстрації матеріалу.

Загальне програмне забезпечення: пакет Microsoft Office (зокрема MS Excel з надбудовами «Аналіз даних» та «Пошук рішень» для розв'язання оптимізаційних задач операційного менеджменту; MS PowerPoint для представлення проєктів).

Інформаційні ресурси: система дистанційного навчання (Moodle) для доступу до методичних матеріалів, виконання практичних завдань.

13. Політика навчальної дисципліни

Відвідування лекційних і практичних занять є обов'язковим, запізнення – лише з поважних причин. У разі відсутності здобувача вищої освіти на практичних заняттях з поважної причини (документальне підтвердження) надається право відпрацювати пропущене заняття на наступному практичному занятті у спосіб, визначений викладачем. У разі відсутності без поважних причин – здобувач вищої освіти не одержує бали за практичне заняття і позбавлений права на їхнє відпрацювання.

Усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів. Списування під час виконання тестових завдань, практичних завдань та завдань екзаменаційної роботи заборонені. Мобільні пристрої дозволено використовувати лише під час онлайн-тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. Зокрема визнання та перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera тощо) за частиною освітнього компонента може здійснюватися до початку або впродовж семестру, в якому опановується освітній компонент, проте не пізніше, ніж за місяць до встановленої дати семестрового контролю. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Після завершення вивчення навчальної дисципліни кожен здобувач вищої освіти має пройти опитування в особистому кабінеті АСУ ПДАУ

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Балаш Л.Я., Лисюк О.В., Саміло А.В., Ковальчук О.І. Навчальний посібник «Операційний менеджмент (Ч. 1)». Львів: *видавництво Репроцентр захід*, 2023. 194 с. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12175/1/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0%9e%d0%9c_2023%20%283%29%20%281%29.pdf

2. Грідін О. В. Операційний менеджмент: словник термінів і понять. ДБТУ. Харків : [б. в.], 2024. 36 с. URL : https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/57667/1/Slov_OPERATSIYNY_MENEDZHMENT_24.pdf

3. Запша Г. М., Дядик Т. В., Помаз О. М. Стимулювання інвестицій в проєкти з енергозбереження, енергообізнаність та енергетичну стійкість організацій в умовах управління змінами. Український журнал прикладної економіки та техніки. №3, 2023. С. 330-335. URL : <http://ujae.org.ua/stymulyuvannya-investytsij-v-proyekty-z-energozberezhennya-energoobiznanist-ta-energetychnu-stijkist-organizatsij-v-umovah-upravlinnya-zminyamy/>

4. Лисенко Т. І., Мироненко М. А., Усіченко І. В., Алексеєнко І. А. Операційний менеджмент : навч. посіб. Ч. II. Дніпро : НМетАУ, 2021. 67 с. URL : <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core/bitstreams/78cf24b6-df3e-4184-9a3d-a772f4b19bd1/content>

5. Операційний менеджмент : навч.-метод. посібник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти денної, заочної форми навчання та дистанційного навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» за освітньою програмою «Менеджмент організацій і адміністрування». Укладачі : Є. О. Снітко, Є. Є. Завгородня. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 184 с. URL : <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8545>

Допоміжні

1. Операційний менеджмент: навчальний посібник / В. І. Перебийніс, В. В. Писаренко, О. М. Помаз, О. В. Василенко та ін.; за ред. В. І. Перебийніса. Полтава: ПДАА, 2008. 664 с.

2. Операційний менеджмент: навчальний посібник / І. А. Маркіна, О. М. Помаз, Ю. В. Помаз; за ред. І. А. Маркіної. Полтава: ПДАА, 2019. 230 с.

3. Організація виробництва: навч. посіб. За ред. Й. М. Петровича. Київ : ЦНЛ, 2015. 336 с.

4. Федулова Л. І., Декалюк О. В. Управління операційною системою виробничого підприємства. Монографія. Хмельницький національний університет, Хмельницький : 2015. 206 с.

5. Школа І. М., Михайлівська О. В. Операційний менеджмент. Практикум. Чернівці : Книги XXI, 2014. 376 с.

6. Helmold Marc, Terry Brian. Operations and Supply Management 4.0: Industry Insights, Case Studies and Best Practices (Future of Business and Finance) 1st ed. 2021 Edition

7. Fernández Mario. Industrial Engineering: Operations Management Paperback – November 20, 2020. 272 p

8. Shulzhenko I., Pomaz O., Pomaz J. Peculiarities of communication processes in modern organizations. Security management of the XXI century: national and geopolitical aspects. Issue 2: [collective monograph] / in edition I. Markina. Prague. Nemoros s.r.o. 2020. Czech Republic. P. 436-440.

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців URL :<http://www.management.com.ua/>.

2. Forum West # Операційний менеджмент URL : <https://management.forum->

west.com.ua/

3. HR Лига Сообщество кадровиков и специалистов по управлению персоналом

URL : <http://hrliga.com/index.php?module=mp/journal>

4. HR Менеджмент. URL : <http://hrm.ru/db/hrm/vid/km/code/type/article.html>

5. Журнал «Економіка АПК». Офіційний сайт: URL : <http://eapk.org.ua/uk/>